

Szociális városrehabilitáció a Józsefvárosban

Alföldi Gy.: Szociális rehabilitáció a Józsefvárosban, cikk in: Falu Város Régió, 2008/2, Budapest, VÁTI Kht; p.27-34

„Lead”

Az egyik legnevesebb magyar „világzenei” zenekar¹ játszott a Mátyás téren egy sátorban, 2008 szeptember elején egy csütörtök este. A játszótéren környékbeli gyerekek játszottak, a homokozó szélén és a fűben, a zenekar miatt idevándorló fiatalok ücsörögtek-ácsorogtak kis csoportokban, együtt a téren lakókkal, és velünk². A tér közepén felállított sátorban a zenekar pergős ütemű zenéjére fiatalok öregek, cigányok és nem cigányok, itt élők és messze földről (Budáról) érkezők táncoltak együtt. Amikor 2004-ben nekivágtunk a szociális városrehabilitációs kísérletnek ez a kép élt bennünk, és azóta is ezek a pillanatok adnak erőt a munkánkhoz.

A józsefvárosi rehabilitáció 1997- 2008

A Fővárosi Önkormányzat 1997-ben fogadta el a Budapesti Városrehabilitációs Programot, melyben kinyilvánította, hogy a belső területek rehabilitációját kiemelt célként kezeli, és folyamatosan biztosít forrást a helyi kezdeményezésű programok támogatására. A józsefvárosi rehabilitáció megindulása is ezzel a programmal volt részben közvetlenül kapcsolatban, részben pedig az önkormányzat néhány képviselője³ ekkor dolgozott ki egy rövid koncepciót, a kerület jövőjére vonatkozóan. Ez a koncepció is tartalmazta a rehabilitáció intézményesítésének igényét. A városrehabilitáció szervezéséért és menedzseléséért felelős társaság 1997-ben jött létre⁴. Az előkészítés során felmerült ugyan, hogy a ferencvárosi minta alapján SEM VIII⁵ kerüljön létrehozásra, de a viták során egy új társasági forma kristályosodott ki, a főváros, a kerület, és egy bank alakította meg a Rév8 Rt-t⁶.

¹ A Besho'drom zenekar, játszott a „Mátyás a tehetséges” elnevezésű világzenei tehetségkutató fesztiválon, 2008.09.11-én.

² A Rév8 Zrt munkatársai

³ Kerületfejlesztési Koncepció (1995): Echter István, Iván Andrea, dr. Juharos Róbert, dr. Molnár György

⁴ Rév8 Rt, Józsefvárosi Rehabilitációs és Városfejlesztési Részvény Társaság.

⁵ A SEM IX-et 1992-ben alakította meg a Ferencvárosi Önkormányzat, az OTP Bank, egy francia bank, és egy francia társaság.

⁶ A Józsefvárosi Önkormányzat 50%-os, a Fővárosi Önkormányzat 39%-os és az OTP Bank 11%-os tulajdonosi részesedésével alakult meg a társaság. A Józsefvárosi Önkormányzat 2000-ben kivásárolta Rév8 Rt-ből az OTP Bank-ot.

A munkák a társaság szervezésében a kerület két részén indultak meg 1997-ben⁷. A Belső-Józsefvárosi (1.sz.) városrehabilitációs akcióterületen az eredeti koncepció a Krúdy Gyula utca és a Baross utca közötti még önkormányzati tulajdonban maradt 10 épület és a kapcsolódó közterület fővárosi támogatás felhasználásával történő felújítását célozta. Az 1997-99 között megindított munkák, a kerület egészét tekintve, image formáló hatásukban nem váltották be a hozzá fűzött reményeket. Ezért a kerület a fővárosi forrásokat kiváltva, az épületek közös szerkezeti elemeinek felújítását oldotta csak meg a bérlők és vállalkozók bevonásával. Az épületmegújításra koncentrált, a Belső-, és a Középső-Józsefváros egy-két pontján elindított rehabilitáció 2001-ben zárult le.

1. táblázat./ A belső-józsefvárosi rehabilitációra fordított összegek 1997-2001(bruttó eFt) forrás: Rév8 Zrt

Fővárosi Önkormányzat támogatása	475 250
Józsefvárosi Önkormányzat forrása	965 880
Bevont magán forrás	70 000
1998-2001 rehabilitációra fordított összegek	1 511 130

A Józsefvárosi Önkormányzat befektetett közel 1 mdFt-ja nem tudta a kerület korabeli rossz hírét ellensúlyozni, az „image” mélyponton maradt, az emberek nem hittek a jövőben. Ezt felismerve fogadott el egy rehabilitációs stratégiát⁸ a kerület, melyben először került megfogalmazásra a városépítészeti javaslatokon túl mutató, sokrétű eszközrendszer, amely alkalmas az összetett társadalmi-gazdasági térben eredményeket elérni.

Rév8 javaslatára a Belső-Józsefvárosban csendesen folydogáló tömbrehabilitáció helyett a valóban problémás Középső-Józsefvárosba került áthelyezésre a beavatkozások súlypontja. Mindenki számára világossá vált, hogy külső-belső partnerek nélkül pusztán közpénzekből nem tudunk előre lépni. A rehabilitációba befektetett közösségi energiáknak az egész kerületre kiterjedő hatása eddig elmaradt, ezért olyan programokat találtunk ki, melyek területi értelemben és hatásukat tekintve is jelentős eredményeket érhetnek el.

A projektnél átgondoltuk céljainkat és a felhasználható-rendelkezésünkre álló eszközöket, hiszen helyzetünk ebben az időszakban (1998-2001-ben) sokkal nehezebb

⁷ 1.városrehabilitációs akcióterület: Szabó Ervin tér, Reviczky utca, Mikszáth Kálmán tér, Krúdy Gyula utca, Lőrinc pap tér, József körút, Baross utca; 2. városrehabilitációs: József körút, Baross utca, Leonardo da Vinci utca, Práter utca, Szigony utca, Tömő utca, Balassa utca, Apáthy utca, Szigony utca, Üllői út

⁸ Rév8 Rt és TeamPannon Kft közös terve 1998-ban, a Józsefvárosi Rehabilitációs Stratégia, felelős tervezők: Alföldi György, Sárkány Csilla, és Koszorú Lajos.

volt Budapesten, mint a szomszédos kerületeknek, társadalmi körülményeink és hírünk messze a legrosszabb volt a városban. Ezért kellett elvetnünk az ismert tömb-rehabilitációs gyakorlatot, és egy új, a 21. századot megelőlegező megoldást kidolgozni. Holisztikus megközelítésű koncepciónk alapján, először az alapokat érintő kérdésekre kerestük meg a válaszokat. Miért kell megújítani egy városrészt? Milyen feltételek mellett lehet esélye a megújításnak? Hogyan lehet a városi életet visszacsalogatni erre a területre? Hogyan lehet az önfenntartás létrejöttét elősegíteni, és ezzel a projekt eredményeinek hosszú távú fennmaradását biztosítani? Ezekre a kérdésekre kapott válaszok alapján szerveztük meg városrehabilitációs lépéseinket. A kerületfejlesztés két fontos, az elért eredmények szempontjából nélkülözhetetlen támogatást is kapott ebben az időszakban: az egyik a türelmi zónáról szóló törvény volt, míg a másik a térfigyelő kamerák elhelyezése.

A Középső - Józsefvárosban 2000-től indult meg a korábban épületekre koncentrált rehabilitáció helyett a városrész méretű, komplex városmegújítás, melynek első eleme a Corvin Szigony (későbbiekben Sétány) Projekt. A legfontosabb cél volt a kerület iránti piaci érdeklődés további erősítése, a Corvin mozi mögötti terület teljes megújítása. Első komoly ismertséget a Corvin mozi mögötti terület megújítására kidolgozott projektünk⁹ váltott ki. Ez a város-rehabilitációs projekt méreteit és újszerű megközelítését tekintve a korabeli szakmától kemény kritikát és elutasítást kapott. A Corvin - Szigony Projekt¹⁰ a Corvin Mozitól a Semmelweis Egyetem klinikáit is magába foglaló parkig terjedő 22 hektáros terület komplex városrehabilitációs eszközökkel, befektetők bevonásával történő megújítási programját jelenti. A megindult program az első jelentős eredményeit 2009 nyarára éri el, amikor a Corvin Mozi és a Nagytemplom utca közötti megújult terület átadásra kerül.

**2. táblázat./A Corvin Sétány Programra fordított összegek 2000-2007 (bruttó eFt)
forrás: Rév8 Zrt.**

Fővárosi Önkormányzat támogatása	764 000
Józsefvárosi Önkormányzat forrása	4 829 000
Elnyert kormánytámogatás	200 000
Befektetői források	17 180 000
2000-2007 között a programra fordított összegek	22 973 000

2002-től terjedt át a Corvin Sétány Program hatása érezhetően a Középső-Józsefváros egészére. Ezen időszak alatt a kerületben, de főleg a Középső-Józsefvárosban 3300 új

⁹ Corvin - Szigony Projekt ; Rév8 Rt, Budapest, 2000, Alföldi György, Sárkány Csilla

¹⁰ Az induláskor Corvin - Szigony Projekt, mai nevén Corvin Sétány Projekt a József körút, Práter utca, Szigony utca, Tömő utca, Balassa utca, Apáthy utca, Szigony utca, Üllői út által határolt terület elnevezése.

lakás épült fel. Emellett megindult a Futó utcai közterület megújítása¹¹, a józsefvárosi kiskereskedői és kisvállalkozói hagyományokra építve Európai Unió források bevonásával.

Emellett zajlott az egész kerület fejlesztésének a motorizálása is. Az 1998-as rehabilitációs stratégia céljai a 2001-ben elfogadott kerületfejlesztési koncepcióban¹² kerültek továbbvitelre. A 2005-ös „15 éves kerületfejlesztési stratégia” új elemeket vezetett be, a kerületet 11 identifikációs negyedre (szomszédsági egységre) osztotta, ezzel elősegítve a jelentősen eltérő adottságú kerületszempontok együttes fejlesztését, és a hátrányok ledolgozását. A stratégia az építészeti-környezeti beavatkozások helyett a társadalmi-gazdasági folyamatok összefogott támogatására helyezte a hangsúlyt és előtérbe helyezte a kerületi lakásállomány minőségének-összetételének ugrásszerű javítását és a kerület oktatási-kulturális helyzetének megújítását, mint a kerület fejlesztésének alapjait.

3. táblázat./ A Futó utcai Partnerségi Programra fordított összegek 2000-2006 (bruttó eFt) forrás: Rév8 Zrt

Európai Unió támogatás	216 000
Józsefvárosi Önkormányzat forrása	24 000
2000-2006 között a programra fordított összegek	240 000

A szociális városrehabilitáció

A Józsefváros Magdolna-negyedben a szociális városrehabilitáció tervezése és előkészítése 2004-ben indult az első ROP-os pályázati kiírások hatására¹³. A kidolgozott programunkkal a sikertelen pályázat után megkerestük a Fővárost az együttműködés megindítása érdekében. A program kidolgozására legerősebben az 1999-es brit tanulmányúton¹⁴ látottak és az Európai Bizottságnak a városrehabilitációs beavatkozásokra vonatkozó 1997-es irányelvei hatottak. A legfontosabb alapelvek a gazdaság fejlesztését, a foglalkoztatás bővítését, a társadalmi egyenlőség biztosítását, a városi környezet minőségének fejlesztését és a politikai döntéshozatal során a helyi demokrácia érvényesítését tekintettük. A beavatkozások integrált akcióterületi megközelítését is meghatároztuk, amely így a gazdasági, a szociális, a kulturális, a környezetvédelmi, a közbiztonsági szempontokat együttesen és egyforma hangsúllyal kezeli.

¹¹ Futó utcai Partnerségi Program; Rév8 Rt, Budapest, 2002, Alföldi György, Sárkány Csilla, Tóth Kornél, Csete Zoltán, Kolossa József

¹² Józsefvárosi Kerületfejlesztési Koncepció; Józsefvárosi Önkormányzat Polgármesteri Hivatal, Budapest, 2001, Soóki Tóth Gábor, Hollós Judit, Alföldi György

¹³ Sajnos a ROP I. elbírálása magán hordozta Magyarországon a kísérleti jelleget.

¹⁴ Józsefvárosi Önkormányzat tisztségviselői és munkatársai a „Know-How Fund” segítségével tudták megtekinteni a brit munka tapasztalatait.

Az akciók megindításához kiemelt fontosságúnak tartottuk a különféle szereplők közötti együttműködés kialakítását, hiszen a városi területek jellegzetes problémái részben arra vezethetők vissza, hogy nincs együttműködés a közsféra tevékenységében; vertikálisan az adminisztráció különböző szintjei között, horizontálisan pedig a különböző államigazgatási szervek között. A partnerségre azért van nagy szükség esetünkben is, mert a komplex városi problémákat egyetlen kormányzati testület vagy ügynökség sem tudja önállóan megoldani. A problémamegoldás megosztott felelősségvállalást kíván. Minden érintettnek cselekvőként kell fellépnie, ezért fontos az állampolgárok, a magán és a közösségi szektor bevonása¹⁵.

A 2004-2005 között elkészített program¹⁶ alapján elindult el a Magdolna Negyed Program I. (Budapest - Józsefváros), mely, Magyarországon első ízben tesz kísérletet arra, hogy egy halmozottan hátrányos városrész megújítását a lakosság bevonásával, integrált szociális, kulturális és műszaki eszközökkel valósítsa meg. Budapest Józsefváros Önkormányzata 2004-ben döntött a szociális városrehabilitáció megindításáról, amely csatlakozott a Budapest Főváros által támogatott középtávú szociális városrehabilitációs kezdeményezésekhez. A Fővárosi Önkormányzat 2005-ben döntött, a több fővárosi területet is érintő, a szociális városrehabilitációs modellkísérleti programok elindításáról¹⁷.

4. táblázat./ A Magdolna Negyed Program I. 2005-2008 (bruttó eFt) forrás: Rév8 Zrt

Fővárosi Önkormányzat forrása	690 000
Józsefvárosi Önkormányzat forrása	120 000
Európai Uniós támogatás	12 000
Kormányzati támogatás	10 000
2000-2006 között a programra fordított összegek	832 000

A szociális városrehabilitációs program kiegészült két további illeszkedő mikroprojekttel is. A 2004-ben elnyert EU támogatás¹⁸ a közterületek megújításának

¹⁵ „Sokszínű városrehabilitáció” Rév8 Rt-Immopress Kft, Budapest, 2002 szerk: Alföldi György, Sárkány Csilla, Szeifried Adél, in: Tasan-Kok Tuna és Soóki-Tóth Gábor .

¹⁶ Magdolna Negyed Program; Rév8 Rt, Budapest, 2004, dr. Molnár György, Alföldi György, Sárkány Csilla, Horváth Dániel

¹⁷ Ferencváros (IX. kerület) – Illatos úti ún. Dzsumbuj, Kőbánya (X. kerület) – Bihari út, Józsefváros (VIII. kerület) – Magdolna-negyed.

¹⁸ greenkeys

új módozatait keresi, míg az elnyert magyar kormányzati támogatás a társadalmi bűnmegelőzés kialakítását segíti elő¹⁹.

A Magdolna Negyed Program I. 2005 - 2008

A Magdolna Negyed, Budapest-Józsefváros (VIII. kerület) 34 hektáros része, ahol közel 12 000 ember él. Ez a negyed, a fővároson belüli kedvező elhelyezkedése ellenére, Budapest legnagyobb összefüggő krízisterülete. Koncentráltan élnek itt hátrányos helyzetű családok, melyek körében felülreprezentáltak a romák. Budapesten és a kerületben egyaránt itt a legmagasabb a munkanélküliség, itt a legalacsonyabb a gazdaságilag aktív népesség aránya. Iskolázottság terén is itt a legnagyobb a lemaradás: magas az általános iskolai végzettséget sem szerzők aránya, a diplomásoké pedig alacsony. A városrész gazdasági potenciálját, foglalkoztatási helyzetét tekintve az egyik legrosszabb terület Józsefvárosban. Az ismertté vált bűncselekmények száma az érezhetően javuló közbiztonság ellenére magas. Súlyos problémát jelent a kábítószer-használat és terjesztés, valamint a történeti hagyományokra visszatekintő, bár a közterületekről napjainkra lényegében eltűnt prostitúció. A helyi közösség „elfogadóbb” közeget jelent a fizikai és/vagy mentális állapotuk miatt sérült, az etnikai hovatartozásuk miatt megkülönböztetett emberek, valamint a magyar és nem magyar bevándorlók számára.

5. táblázat./ A Magdolna Negyed Program I. céljai, forrás: Rév8 Zrt

Társadalmi cél	az életminőség fejlesztése, a megfelelő színvonalú lakhatás biztosítása, az itt élők bevonásával, a helyi társadalom kohéziójának erősítésével, a társadalmi sokszínűség megőrzésével.
Gazdasági cél	a terület jövedelemtermelő és önfenntartó képességének javítása, a helyi munkaerőpiac fejlesztése és ezzel a tartós munkanélküliség csökkentése
Környezeti cél	a közterületek-zöldfelületek mennyiségi és minőségi növelése, a fenntartható lakókörnyezet létrehozása az épületek folyamatos, kis lépésekben történő felújításával, az építészetileg értékes épületek megőrzésével és új házak építésével.

A korszerűtlen összetételű és rendkívül rossz minőségű épületállományban, nagy a kis alapterületű, nem komfortos lakások aránya. A fizikai környezet folyamatos romlása és a lefelé mozgó társadalmi spirál következtében a szegénynegyed jellegű városrész egyre jobban leszakad a kerület többi részétől. A negyedben továbbra is jelen van egy vékony középréteg, amely nem akart vagy nem tudott a városrészből

¹⁹ Az Igazságügyi Minisztérium Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága által 2006-ban kiírt pályázat, melyen az „Egy élhetőbb és biztonságosabb Magdolna-negyedért” című projekttel nyertünk támogatást.

elköltözni, és könnyebben mozgósítható, mint a legelesettebb családok tagjai. A program kulcsfeladata többek között megtartani és a lehetőségek szerint megerősíteni ezt a réteget.

A Magdolna Negyed Program általános célja egy olyan városrehabilitációs gyakorlat magyarországi bevezetése, mely minden elemében a negyedben élők aktív részvételére, a fejlesztési programokba történő bevonására épül. A program a közösségi kezdeményezéseknek teret adva, azt katalizálva kívánja elérni egy egyedi arculatú, vonzó városrész kialakítását, élhető lakókörnyezet megteremtését, új közösségi-kulturális terek létrehozását, a meglévők megújítását.

6. táblázat./ A Magdolna Negyed Program I. elemei; forrás: Rév8 Zrt

A Magdolna Negyed Program elemei	
1./	Bérlők bevonásával történő épületfelújítás
2./	A Mátyás tér megújítása - Greenkeys projekt
3./	Kesztyűgyár Közösségi Ház - Mátyás tér 15.
4./	Oktatási programelem
5./	Bűnmegelőzési programelem
6./	Foglalkoztatás, vállalkozásfejlesztési programelem
7./	Civil Háló - Közösségfejlesztési programelem
8./	„Egy élhetőbb és biztonságosabb Magdolna-negyedért” projekt

Bérlők bevonásával történő épületfelújítás

A „Bérlők bevonásával történő épületfelújítási program” a 100%-ban önkormányzati tulajdonú bérházak megújításának az új módozatait keresi, hiszen a negyed egyik legsúlyosabb gondja, különösen az önkormányzati bérházak esetében, az épületek leromlott állapota. A negyedben az önkormányzati tulajdonú lakások aránya 42%, a komfort nélküli lakások aránya 37% míg a lakásállomány 88%-a 1919 előtt épült.

A célunk az, hogy a felújítás során mindenki valódi résztvevőjévé tudjon válni a munkáknak és fejlődjenek a lakóközösségen belüli kapcsolatok. Azokkal a bérházakkal dolgozunk együtt, Dankó utca 7, Erdélyi utca 4, Karácsony Sándor utca 22, és a Szigetvári utca 4, melynek bérlői vállalták az együttműködést a tervezéstől a megvalósításig. Több lépésben alakítottuk ki a lakókkal a felújítási programot, és ezt szerződésben rögzítettük, az épületekre előre kialakított pénzügyi keretek figyelembe vételével. Rév8 munkatársai heti rendszerességgel tartják a kapcsolatot az egyes bérházak lakóival, és a munka szervezése mellett, támogatást és segítséget nyújtanak a lakóknak a döntéseik meghozatalában. A bérlők képviselőt, illetve „képviselő bizottságot” hoztak létre, a folyamatos munka érdekében.

A kezdeményezés újszerűsége leginkább a kivitelezés folyamán mutatkozott meg. A lakók az önkormányzattal kötött megállapodások alapján, ekkor tudták előzetes vállalásaikat megvalósítani. Lehetőség nyílt olyan, szaktudást nem igénylő munkák elvégzésére, melyek az épület használhatóságát, az ott lakók kényelmét szolgálják. Fel lehetett szabadítani és rendbe hozni, ezáltal újra a lakóközösség szolgálatába állítani az elhanyagolt pincerészeket, padlásokat, a gyakran riasztó kapualjakat festéssel szebbé, elfogadhatóbbá lehet tenni. A lakók 2006-ban több hétvége alatt takarították ki az épületek pincéjét, illetve más közös helyiségét, kicsik és nagyok, férfiak és nők egyaránt kivették a részüket a munkákból. Házanként 10-15db 8-10m³-es konténert raktak meg lommal a lakóközösségek.

2006 tavasza óta folynak az épületekben a konkrét kivitelezési munkák, megkezdődtek az udvarok komplex megújításának különböző munkafázisai - az udvar alatti víz-, szennyvíz és esővízcsatorna vezeték cseréje; a térburkolás; a pincefal szigetelés, lábazatburkolás készítése, bádogozás, ciszterna kialakítás- az épületek gépészeti, elektromos hálózatának cseréje. Minden munkára a vállalkozókat közbeszerzési eljáráson választottuk ki, melyre meghívtuk a lakókat is.

A „Bérlők bevonásával történő épületfelújítási programot” gazdagítottuk az „Élő Udvar” programmal, melynek célja a házak élhetőbbé tétele és közösségfejlesztése. Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium támogatásával létrejött program eredményeképpen fás-virágos kertek alakultak ki, ahol a lakók jól érezhetik magukat és melyet közösen tudnak fenntartani. A lakókat bevonva terveztük meg az udvar barátságosabbá tételét, velük együtt választottuk ki és ültetettük el a növényeket, alakítottuk ki a burkolatokat. Két épületben nyílt lehetőség a belső udvarok megújítására a Zöld Fiatalok Egyesülettel közösen. Szeretnénk elérni, hogy az általunk (Rév8 Zrt és ZÖFI) elindított kezdeményezés tovább gyűrűzzön, a környéken élő emberek kedvet kapjanak, ötletet merítsenek, hogyan indulhatnak el saját útjukon az életre keltett udvarok példájától inspirálva.

A Mátyás tér megújítása a lakók bevonásával

A negyed programjai közül „a Mátyás tér megújítása” a másik lakossági bevonásra épülő beavatkozásunk, melynek célja egy olyan közösségi „Hely” kialakítása, mely hozzájárul a szomszédság népességmegtartó erejének növeléséhez, az életminőség javításához. A tér nem csak a Magdolna Negyed Program I. része, hanem egy nemzetközi, az Európai Unió által támogatott Interreg IIIB CADSES GreenKeys zöldterület-fejlesztési program mintaterülete is. A programban 20 nemzetközi szakmai szervezettel, az MTA Földrajztudományi Kutatóintézetével, és a Budapesti Corvinus Egyetem Tájépítészeti Karával működünk együtt.

2006 előtt a teret már többször is felújították, mégis az itt élők nem érezték magukénak, és nem használták. A mi munkánkkal azt akartuk elérni, hogy a megújítás eredményeként javuljanak a helyi társadalom szabadidős lehetőségei, növekedjen a szabadban eltöltött idő aránya, ezzel utat nyitva a szociális

kapcsolatok új formái előtt. A helyi lakosság összetartozás-érzése céljaink szerint nem csak a tér használata során fog erősödni, hanem azáltal is, hogy együtt dolgozunk a zöldterület tervezés, kialakítás, és fenntartás során.

2006-tól több lakossági találkozón - ezek között több szabadtéri találkozón - ismertük meg az itt lakók igényeit, a tér fejlesztésére vonatkozó terveit, ötleteit. Ezeknek a tervjavaslatok vizualizációját Rév8 és a Corvinus Egyetem munkatársai biztosították, ülésről ülésre, így a lakók minden fázist át tudtak tekinteni. A program részeként a Lakatos Menyhért Általános Iskola és Gimnázium termeiben tanárok, diákok, egyetemisták, civilek és lakók részvételével új utcabútorok - az ún. ülődombok - készültek el. A 2006 őszen megkezdett kivitelezés 2007-év végére készült el, és 2008 márciusában került átadásra a lakóknak.

Kesztyűgyár - Közösségi Ház, és az oktatás

A Mátyás tér 15. sz. alatt üresen álló egykori kesztyűgyár átalakításával 2008 tavaszára született meg a negyed jövőjének az egyik kulcshelye, amely teret ad az alternatív kulturális és oktatási programoknak, közösségi helyet, kulturált környezetet biztosít a környéken élők számára. A „Kesztyűgyár Közösségi Ház” fontos feladata még a Lakatos Menyhért Általános Iskola és Gimnázium oktatási programjának kiegészítése egyedi, a kreativitásra épülő foglalkozásokkal az ott tanuló eltérő szociális és kulturális háttérű gyerekek képességének fejlesztésére, és egyben esélyt adni az itt tanuló gyerekeknek a megmérettetésre, a közös játékokra és tanulásra. A hátrányos helyzetű gyerekek számára legfontosabb, hogy a generációkon keresztül felhalmozódott hátrányt leküzdhessek tudásuk, képességük fejlesztésével. A hagyományos oktatás mellett a közösségi ház feladata, hogy nagyobb hangsúly kerüljön a kreativitásra, a szabadságra és a nyitottságra. A digitális vizuális-művészeti oktatás, amellyel, hogy kiegészíti az iskolát, egyedi, különleges programjával más kerületi, vagy kerületen kívüli, a videó, fotó, média iránt érdeklődő fiatalok számára is valódi alternatívát jelent. Az épületben kapott helyet Rév8 Zrt, a Magdolna Negyed Programot menedzselő egysége is.

A Magdolna Negyed Program I. kulcsfontosságú eleme az „Oktatási program”. Az oktatási program legfontosabb eleme a Lakatos Menyhért Általános Iskola és Gimnázium nevelési és oktatási programjának a megújítása, támogatása. 2006-ban került integrálásra az általános iskola és a Dugonics András Gimnázium. Az intézményátszervezés elsődleges hatása, a 2006 előtt szinte 100%-ban roma tanulók képzését felvállaló iskola elszigeteltségének oldása volt, emellett lehetőséget teremtett a negyedben élő hátrányos helyzetű fiataloknak (és a felnőtteknek is), hogy akár az általános iskolai tanulmányaikat közvetlenül folytatva érettségit szerezzenek, amely sok szakma betöltésének elengedhetetlen feltétele. 2006-tól működik a Kidpix „Digitális Gyerekkor” kreatív művészeti oktatási program²⁰, és a

²⁰ A Kidpix „Digitális Gyerekkor” program Soós Kata

Svéd Nagykövetség, és a Svéd Intézet által közösen támogatott - svéd „Ravasz Róka” oktatási modellprogram is.

Bűnmegelőzés és a további program elemek

A bűnmegelőzési programelem általános célja a közbiztonságért és bűnmegelőzésért tenni képes és akaró szereplők együttműködési fórumának kialakítása rendőri, önkormányzati, és civil szereplők bevonásával. 2006-ban megalakult a Biztonságos Magdolnáért Szakmai Munkacsoport és elkészítette a Cselekvési Programját és az Akciótervet. A hatékony bűnmegelőzéshez partnerség, együttműködés szükséges a hatóságok és a lakosság között

Az „Egy élhetőbb és biztonságosabb Magdolna-negyedért” projekt keretében került kiegészítésre ez a programelem is, több fontos tevékenységgel (bűnmegelőzési kiállítás, város- és lakóház történeti kiállítás, közterületi szociális munka, párbeszéd kör). Az egyik legfontosabb a bűnmegelőzési vándorkiállítás²¹ volt, amely a kerület iskoláiban nyújtott alapos tájékoztatást, útmutatást az áldozattá válás megelőzésének módjairól, a bűnmegelőzésről, az áldozattá válás veszélyeiről, a védekezés módjairól, és a bűnelkövetőkről, a célzott gyermeki korosztály életkori sajátosságainak figyelembe vételével..

A Magdolna Negyed I. az ismertetett programelemek mellett tartalmaz még „Foglalkoztatás, vállalkozásfejlesztési programelemet” és „Civil Háló - Közösségfejlesztési programelemet” is.

Összefoglalás és a jövő

Józsefváros több mint tíz éve folyamatosan küzd a kerület felemelkedéséért. A kerületi önkormányzat felismerte, hogy csak akkor tudja problémáit megoldani, város megújítási elképzeléseit megvalósítani és ezek eredményét hosszú távon megőrizni, ha partnereket keres és talál a társadalom és a gazdaság szereplői között. Az önkormányzati városrehabilitációs projektek és fejlesztések legfontosabb közös jellemzője az „együttműködés”. A megindult munkáknak már látszanak az eredményei. Az egyik legfontosabb eredmény, hogy kialakult egy igazi városmegújító társaság, a Rév8 Zrt, mely már külföldön is jegyzett programok kitalálására és képviselésére képes. A fizikai beavatkozások már látszanak (Mátyás tér, Kesztyűgyár), de a társadalmi változások csak hosszabb távon mutatkoznak, mégis elmondható, hogy már érződik a jelenlétünk a negyedben. Közvetlen hatása még csak mikro-szinten érzékelhető, azokban a bérházakban, ahol a közös munka elkezdődött, de a szociális városrehabilitációs kísérletnek több ponton is sikerült áttörést hoznia.

²¹ A Rendőrmúzeum, a BRFK VIII. kerületi Rendőrkapitányságának, a Józsefvárosi Önkormányzat polgármesteri Hivatal Gyermekvédelmi Osztályával, a Biztonságos Magdolnáért Szakmai Munkacsoporttal együtt dolgoztuk ki a projektet

A siker legfontosabb elemei: az integrált megközelítés; a lakók közvetlen részvételének biztosítása a tervezésben - megvalósításban; az integrációt megvalósító szervezet létrehozása; a programban együttműködő civil hálózat; és a bizalom kiépítése a lakókban. Csak a már megkezdett integrált megközelítéssel, lehet lépésről-lépésre biztosítani a hosszú távú bizalom kiépülését, a társadalmi szövet összevarrását. A társadalomépítő lépések - itt lakók életminőségének javítása, munkahelyteremtés, oktatás kiterjesztése az interkulturális kapcsolatépítésre, civil szervezetek támogatása - adják az alapját az elért eredmények hosszú távú fenntarthatóságának.

A modell kísérlet tapasztalatai alapján alakítottuk ki a 2007-2010 közötti időszakra a „Budapest - Józsefváros Magdolna Negyed Program II-öt” mely, az Új Magyarország Terv kiemelt projektje lett.

Alföldi György DLA építész

a józsefvárosi városrehabilitáció egyik felelőse

BME oktató